

DEELNEMING IN HET COMMUUN STRAFRECHT

8 december 2016
Prof. mr. Theo de Roos

DEELNEMINGSVORMEN

- Medeplegen
- doen plegen
- uitlokken
- Medeplichtigheid
- Zie artt. 47 – 52 Sr.

MEDEPLEGEN

- Medeplegen komt het meest voor in de rechtspraak
- Criterium: bewuste en nauwe samenwerking.

- NB gemeenschappelijk plan niet vereist.
- Dubbel opzet vereist.

- NB: in bijzondere delicten vaak verzelfstandigd
- En/of strafverzwarend, bv. art. 141 Sr en art. 311 Sr (diefstal in vereniging).

MEDEPLEGEN

- Wormerveerse brandstichting, NJ 1934, p. 1673.
- Hier was het gemeenschappelijk plan voor de HR doorslaggevend. Dan maakt het niet uit dat de fysieke bijdrage ten tijde van het delict gering is.
- Inwisselbaarheid van (essentiele) bijdragen aan de vervulling van de delictsomschrijving. Wie precies wat heeft gedaan is niet van belang.

MEDEPLEGEN

- Fysieke aanwezigheid niet vereist, vgl. Containerdiefstal HR NJ 1983, 84. Verdachte was auctor intellectualis.
- Gedragingen na het feit? Messteken aan een misschien reeds overledene? HR NJ 2003, 142. : “Zich substantieel aansluiten” doorslaggevend.

MEDEPLEGEN

- Moord op afstand: beramen, bepalen tijdstip, verschaffen wapen etc., HR NJ 1986, 140.
- Gorcumse discozaak: schieten door gesloten deur – wie schoot?? Drie medeplegers!
- Nijmeegse scooterzaak: Twee medeplegers dood door schuld?? Nu Hof Den Bosch: medeplegen dood door schuld!

MEDEPLEGEN

- Internationale drugtransporten.
- Singapore-arrest NHR NJ 1954, 368 (locus delicti).

GRENZEN?

- Ja, zie bv. HR NJ 1994, 50. Meesnoepen na de winkeldiefstal niet voldoende.
- Bewijsredenering van groot belang!!
- Aanwezig zijn en niet distantieren onvoldoende!

- Typerend: HR streng inmiddels in hennepteeltzaken, waarin de verdachte zijn pand heeft verhuurd, en wel vermoedde of zelfs wist dat daar een plantage in werd gevestigd.
- Uit bewijsmiddelen moet blijken van 'nauwe' samenwerking!

MEDEPLEGEN

Richtinggevende arresten: 2 december 2014, en ECLI:NL:HR:2014:3473 (NJ 2015/390).

Afbakening medeplegen – medeplichtigheid:

Medeplegen: bijdrage van voldoende gewicht. Extra motiveringsplicht als in de kern niet sprake is van gezamenlijke uitvoering. Bijdrage moet dan van voldoende gewicht zijn.

Van belang: intensiteit van samenwerking, onderlinge taakverdeling, de rol in de voorbereiding, uitvoering of afhandeling en belang rol verdachte (aanwezigheid op belangrijke momenten, zich niet terugtrekken).

- Zich niet distantiëren: voorzichtigheid geboden! Soms is dat niet mogelijk, soms niet te vergen (bv. uit vrees voor represailles).

MEDEPLEGEN

- Zie onlangs bv. HR 15 november 2016, ECLI:NL:HR:2016:2588 (onvoldoende motivering bij diefstal met braak).

MEDEPLEGEN

- Medeplegen van kwaliteitsdelicten is mogelijk, vgl. HR NJ 1926, p. 955 (Magazijnbediende).
- Opzet van medepleger moet dan wel op de kwaliteit van zijn mededader zijn gericht (dus bv. weten dat die in dienstbetrekking van de benadeelde werkgever was).

ANDERE DEELNEMINGSVORMEN

- Door ruime uitleg medeplegen zijn andere deelnemingsvormen minder belangrijk geworden.
- De Hullu: overgangsgebied tussen medeplegen en medeplichtigheid.
- Doen plegen: straffeloosheid van ‘willoos werktuig’ moet blijken uit bewijsmiddelen.

ANDERE DEELNEMINGSVORMEN

- Willoos werktuig kan kwaliteit bezitten, bv. belastingplichtige!!

UITLOKKING

- Door extensieve regeling en uitleg van uitlokkingsmiddelen is sprake van overlap met doen plegen.
- Niet is vereist dat strafbaarheid van uitgelokte vaststaat!
- In bijzondere delicten verzelfstandigde vorm van uitlokking, bv. Opruiing (art. 131 Sr).
- Zie ook ' trachten te bewegen' in art. 10a Opiumwet.

MEDEPLICHTIGHEID

- Art. 48 Sr: een derde lager strafmaximum.
- Middelen (vgl. met uitlokking!).
- Hierop wordt zeer vaak gepleit, en terecht want er is een verschil, hoe moeilijk ook te bepalen.
- Vaak subsidiair ten laste gelegd.

MEDEPLICHTIGHEID

- Dubbel opzet vereist. Maar geen opzet gericht op het specifieke feit van de hoofddader!
- Passiviteit kan bij aanwezigheid zorgplicht (bv. ouderlijke), of bij voorafgaande gedragingen jegens slachtoffer, tot bewijs medeplegen leiden i.p.v. medeplichtigheid (De Hullu p. 472, gruwelijke levensdelicten).

MEDEPLICHTIGHEID

- Enige effectiviteit is vereist, maar geen substantiele rol.
- Samenwerking met pleger niet vereist.
- Lastige grensgevallen met medeplegen.
- Weinig duidelijkheid in rechtspraak en literatuur.

STELLINGEN

De HR heeft aan een dringende behoefte van de praktijk voldaan door de motiveringsplicht van de feitenrechter inzake deelnemingsvormen drastisch aan te scherpen

Van de deelnemingsvormen (zie art. 47-49 Wetboek van strafrecht) hebben alleen het medeplegen en de medeplichtigheid nog praktische betekenis